

የማይቀርለት ኢትዮጵያን እንደየገዛላቸው የመበታተን ዓይነት ጉዳይ፡ መሰረታዊ ምክንያቶች እና በሃላፊነት ተጠያቂዎቹ ለመለየት

ዶ/ር ብርሃነ ወልደሚካኤል (06-08-2021)

ማስታወሻ፡ ይህ አጭር ድርሰት በአማርኛ ለመጻፍ የተሞከረው - የቋንቋው ምልክት ፍጥረት ሳይሆን ግን ምናልባትም የበዛ ሰው ያነበው ይሆናል ብለን ስላሰብን ነው። ፍላጎታችን፡ ለዘመናት በጦርነት የታመሰው የኢትዮጵያ ህዝብና የግራሽታ ህዝቦችም ጭምር ዘላቂ ሰላም እንዲያገኙ የሚያስችለው መንገድ ለመፈተሽ ነው። ህዝብ ለማድረግ ግን ሃቅ በመደብቅ ሳይሆን የነበሩ ሁኔታዎች ብእውነተኛ መንገድ ሲነገሩ ብቻ መሆኑን እናምናለን። ይቅርታ የሚያስፈልገው ብይቅርት፣ ካሳ የሚያስፈልገው እንዲሁ በመካከል ነው ብዙዎች መካከል የነበረ ቍስል ለማዳን የሚቻል የሚል እምነት ነው ያለን።

ርእሰ ሃሳቦች

ኢትዮጵያ ድንቅና ደግ ህዝብ የሚኖርበት አገር ናት። በቅን አገዛዝ ብትመራ ኖሮ፡ ኢትዮጵያ ካለችበት የድህነት ደረጃ በወጣች ነበር። እንደዚህ በተፍጥሮ ሃብት የታደለች አገር ከዓለም በድህነት መለኪያዎች በታችኛው ደረጃ መገኘትዋ ይሚያሳፍር ነው።

ለኢትዮጵያ ዋና ጦስ የሆኑት ምክንያቶች መዘርዘር ከፍ ያለ ምርምር ይመደብናል። ጉዳይ መሆኑ አይከድም። ለመነሻ ያህል ግን እዚህ በአጭር ለማመልከት እንሞክራለን።

የኢትዮጵያ ታሪክ ጸሃፊዎች የአንድ ከፊል የኢትዮጵያ ህዝብ ባልሆነ የበላይነት አስተሳሰብ እንዲሰክር ግዙፍ ተራ ተጨውተዋል። ሁለተኛ ደረጃ ስማር የአማርኛ አስተማሪ አንዲህ ሲል ተናገረ “አማራ ማለት ያማረ፡ ምርጥ የሆነ ሰው እንደማለት ነው” አለን። ክፍል ውስጥ የነበርነው ተማሪዎች አብዛኞቻችን አማሮችም አልነበርንም ግን የአስተማሪው አባባል ምን ዓይነት አስተሳሰብ በታዳጊው አእምሮ እንደሚገባ ለመገመት አይቻልም። በሌላ አጋጣሚ አንድ የአማራ ተወላጅ የሆነ ተማሪ በኢትዮጵያ የዘር የበላይነት ተርታ በሚያሳፍር አገባብ ገልጦታል። እኔ ኤርትራዊ ስለሆንኩ በኔ ፊት ሆኖት ትግሬ ብያስቀድምም፡ ሌላ በታ ቢሆንም በሌላ መልኩ እንደሚቀርበው አየጠራጥርም። ሌሎች ብዙዎች አዘግናኝ እና የድንቅና መለኪያዎች የሆኑ አባባሎችም ነበሩ። ስለዚህ፣ ለእንደዚህ ዓይነቶቹ አባባሎች በትምህርት ገበታቸው ለታዳጊ ልጆቹ የመስመር ማስያዣ አስተሳሰብ ማስተማር በተገባ ነበር።

ከዚህ የባሳም የኢትዮጵያ ታሪክ ጸሃፊዎች በሃሳብ “ኢትዮጵያ በእግዚአብሔር የተመረጠች፡ በምጽሐፍ ቅዱስ አስራ ሰስት ግዜ የተጠቀሰች፡ ህያው ሆና የኖረች እና የምትኖር አገር ናት” ብለው ያለህፍረት ይሌላ ምስል መስጠት ተያይዘውት ነበር። በዚህ ዓይነት ትረካ የተሞሉ አጼ ሃይለስላሴ “ንጉስ ነገስት ዘእምነገድ ይሁዳ” የሚል መዓርግ ለብሰው ፣ በቀጥታ ክንግስት ሳባ የተሳሰረ ይንግስነት ግኝት እንዳላቸው አስመስለው ዘረዘሩት። በነገራችን ላይ ፡ ይኸ ንግስት ሳባ ከእስራኤላዊው ንጉስ ሰላሞን እንደወለድችና ምንጊክ የተባለው ልጅዋ በማይ በላ የሚባል በታ፡ የዛሬው አስመራ፡ ተወልዶ የኢትዮጵያ ንጉስ ሆነ የሚለው የፈጠራ ልብ-ወለድ ታሪክ እንደ እውነት ተወስዶ በይፋ ኢትዮጵያ ውስጥ ሲነበብ ቆይቶዋል። እንግዲህ ጥራዝ ነጠቅ የኢትዮጵያ ታሪክ ጸሃፊዎች እንዲህ ዓይነት የፈጠራ ተረት የአማራ ህዝብ ታሪክ እንደሆነ አስመስለው በመጻፋቸው ድሃ ህዝባቸው ውስጥ “ወተት አለኝ በሰማይ” ዓይነት የበላይነት አስተሳሰብ ለማስያዝ ጥረዋል።

በነገራችን ላይ፣ የአሁንዋ ኢትዮጵያ በቅርብ በንጉስ ምኒሊክ ሁለተኛ ዘመነ መንግስት፣ ግዛት በማስፋፋት

የተመሰረተች አገር ነች። የምጽሓፍ ቅዱሷ ኢትዮጵያዊ ድሮ በአግዛዝያዎች፣ የዛሬ ትግሬ እና ትግርኛ ተናጋሪዎች፣ ይተዳደር የነበረ ግዛት፣ በሰሜን እስከ ዳር የዛሬዋ ግብጽ፣ ብምስራቅ ቀይ ባህር ተሻግሮ የዛሬዋ የሚያጠቃልል ሰፊ አገር የነበረ ነው። ኢትዮጵያ የሚል ቃል ያግሪክ ቃል ሆኖ የጥቁሮች አገር ወይም አረቦች ሃበሻ ብለው ይጠሩት የነበረ ህዝብ ይኖርበት የነበረ የአግዛዝያዎች አገር ነው። እውነተኛው ታሪክ እንዲህ ሆኖ ሳለ፣ የአክሱም የአግዛዝያን ስልጣን ሆነ ተብሎ የትግሬዎች ታሪክ መሆኑ ሳይጠቀስ በአጠቃላይ የኢትዮጵያ ታሪክ አስመስሎ በማቅረብ ብዙ የታሪክ ውስጠትና ተሰርተዋል።

መገንዘብ የሚይስፈልገው ሌላ ጉዳይም አለ። ኢትዮጵያ ተራራማ አቀማመጥ የያዘች አገር በመሆንዋ፣ በህዝቦች መካከል ብዙ የእርስ-በርስ የመገናኘት ዕድል አልነበረም። ቢኖርምም በጦርነት ጊዜ በነፍጠኛ ሰራዊት አማካይነት ለግዛት ማስፋፋት ተብሎ የሚደረግ ነበር። የአማራ ነፍጠኞች፣ የመንግስት ወኪሎች በመሆናቸው የወረሩት መሬት መዝረፍ እና ያገኙት ህዝብ በጭካኔ መግዛት መታወቅያቸው ነበር።

ትንታኔው ለማሳጠር ያህል፣ የኢትዮጵያ ህዝብ እርስ በርስ በይበልጥ ለመተዋወቅ የቻለ በቅርቡ ቢካሄደው ዘመን መንግስት ነው። በጠቅላይ ምኒስተር መለስ ዜናዊ ብልህነት፣ በኢትዮጵያ መስተንክር የእድገት ግስጋሴና የመገናኛ መስመሮች በብዛት የተዘረጋበት ዘመን ነበር። በዚህ ምክንያት ይህዝብ ግንኙነትም እንዲሁ ብእጅጉ ለማደግ ችለዋል።

ነገሩ እንዲህ ሆኖ ሳለ፣ ብትግሬዎች መሪነት ኢትዮጵያ ውስጥ የተከናወነው መስተንክራዊና ሁለንተናዊ እድገት የተወሰኑ የኢትዮጵያ ምሁራን (ልሂቃን) ሊደሰቱበት ሲገባቸው በአንጻሩ የክፋት የጸረ አድገት ሴራቸው ሆነ ብለው ተያያዙት። እዚህ ላይ፣ ብምን ምክንያት ወይም ቃዎች መንገድ ሄዱ የሚል ጥያቄ መነሳቱ አይቀርም።

አስቀድሞ እንደተጠቀሰ፣ በተረት እና በሃሰት የተመሰረተ የኢትዮጵያ ታሪክ፣ ለተወሰኑ የኢትዮጵያ ልሂቃን አእምሮአቸው ውስጥ የነበረው የበላይነት አስተሳሰብ በይበልጥ ከንቱ መሆኑ ሊገነዘቡት የቻሉ በካሄደው ዘመን መንግስት ነው። አግዛዝያዎች ብግዜአቸው በጣም የሰለጠኑ፣ የሰፊ ግዛት ያስተዳድሩ የነበሩ፣ የክርስትና እና የእስልምና ሃይማኖቶች ብግዛታቸው እንዲስፋፋ ያደረጉ፣ ብንግድ ክብዙ አገሮች ይገናኙ የነበሩ የሰለጠኑ ህዝብ እንደነበሩ ሊረዱ ቻሉ። ታዲያ፣ በሃሰት የኢትዮጵያ ታሪክ ብለው ይወስዱት የነበረው፣ ኢትዮጵያ ከመፈጠር በፊት የአግዛዝያን ታሪክ እንደነበረ ሆኖ ነው ያገኙት። በተጨማሪም፣ ብዙዎች በኢትዮጵያ ስም የሚጠሩ የባህል መታወቅያዎች መነሻቸው የአግዛዝያን ባህል መሆኑን ሊገነዘቡ ቻሉ። ፕሮፌሰር መስፍን ወልደሚካኤልም የተባሉ ምሁር፣ አስቀድመው የአማራ የባልይነት የሚል አስተሳሰብ የነበራቸው ሰው ነበሩ። ነገሩ በደንብ ሲረዱት ግን አንደዚያ ያልሆነ የበላይነት አስተሳሰብ ውሎ-አድሮ በአማራ ህዝብ ላይ የሚያመጣው ከፍተኛ አደጋ በመረደት፣ 'አማራ የሚባል ጎሳ የለም፣ አማራ የብዙ ጎሳዎች ክምችት ነው' በማለት አስቀመጡት። ለጥቂቶች የኢትዮጵያ ልሂቃን (አሞሮች እና የአማራ አስተሳሰብ የለበሱ) ግን እንዲሁ ዓይነቱ አባባል ሊጠጥላቸው አልቻለም። ስለዚህ፣ ለነዚህ ልሂቃን በኢትዮጵያ የበላይነት መጠበቅ የሚቻል የትግራይ ህዝብ በማጥፋት ነው የሚል መስመር ያዙ። አንዳርጋቸው ጽጌ ከተባለ ሰው፣ ከአንድ ምሁር የሚባል የማይጠቀስ የዘር ማጥፋት ሃሳብ በቅርቡ የሰነዘረው ለብዙ በሰብአዊ ድህነት የሚቆረቆሩ ሰዎች አስደንግጠዋል።

አንዳርጋቸው ጽጌ የአንድ የፖለቲካ ድርጅት የበላይ አባል እንደመሆኑ መጠን፣ የሰነዘረው የዘር ማጥፋት ሃሳብ የድርጅቱ መርገጫ አንደሆነም አየጠራጥርም። የሱ ድርጅት፣ ከአብይ አህመድ የብልጽግና ድርጅት ተቈራኝቶ ስለሚሰራ፣ የብልጽግና አስተሳሰብ እንደሆነም ከጠቅላይ ምኒስትሩ ተመሳሳይ አዘግናኝ የዘር ማጥፋት ቃላት ወጥተዋል። አቢይ አህመድ፣ የትግራይ ህዝብ አረም እና የኢትዮጵያ ካንሰር በመሆኑ ተነቅሎ መጥፋት አለበት አለ። ከአንድ የአገር መሪ የሚባል ሰው እንዲህ ዓይነት ቃላት ሲወጡ እጅጉም የሚያስደነግጥ ነው።

አንዳርካቸው ጽጌ እና መሰሎቹ የካሄደው መንግስት በመቃወም የትጥቅ ትግል ያካሄዱ የአንድ 'ጁንታ' አባላት

ነበሩ። የሚገባው ነገር፡ ይህ ጁንታ በኤርትራ ነጻነት እምነት አልነበረውም፡ ግን ደግሞ ኤርትራ ባለው ዲክታተራዊ ስርዓት ነበር የትግል ትጥቅ ያገኝ የነበረው። ለመጥቀስ ያህል ነው እንጂ ይኸ ጉዳይ ከያዝነው መስመር ስለሚያስወጣን የተለየ አትኩሮ አርገን ብሎላ አጋጣሚ አንመለሰበታለን ።

ስለ አቢይ አህመድ ብዙ ሊባሉ የሚገባቸው ነገሮች አሉ። የሚረባ ሰው አይደለም፤ የማይረባ ተብሎ ብቸለልትነት የሚታለፍ ሰው ግን አይደለም። በመዋሸት እና በማደናገር ችሎታው ነው ስልጣን ላይ ሊውጣ የቻለው። ፍቅር እና መደመር የሚሉ የመታለያ ሃሳቦች ተጠቅሞ ምስኪኑ የትዮጵያ ህዝብ ብቻ ሳይሆን ዓለምም ጭምር ለማሳመን ችለዋል። ሰላም በሌለበት ከኤርትራ ሰላም እንደተደረገ ተቆጥሮ የኖቤል ሽልማት ሊያገኘ የቻለ አደገኛ ሰው ነው።

ለማጠቃለል ያህል

ስለ አቢይ አህመድ እዚህ ብዙም መናገር አያስፈልገንም፡ በይፋ የተገልጡና ብዙ የሚታወቁ ነገሮች ስላሉ። ሊባል የሚገባው ነገር ቢኖር፤ ኢትዮጵያ በማይቀረው የዩጎዝላቭያ እጣ በመጀመርያ በሃላፊነት ሊጠየቅ የሚገባው ሰው አቢይ አህመድ ነው። የስልጣን ስስት ያለው ሰው ስለሆነ የተወሰኑ የኢትዮጵያ ልሂቃን የቀጭኑ ማውጫ ሃሳቦቸው ተቀብሎ የትግራይን ህዝብ ለማጥፋት ተነስተዋል። ለስልጣን ሲል ሲያስፈልገው ክርስትያን ነኝ ባዩ፤ አረቦች አገር ሄዶ የእስልምና ተከታይ መሆኑን የሚያውራ ሰው እኮ ነው። ስለዚህ፤ አብይ በማነኛውም ነገር፤ በሃይማኖት ወይም በዘር፤ በሆነ መንገድ የሚል የስልጣን አምልኮት ያለው አደገኛ ሰው ነው። በዓለማችን በዘር ማጥፋት የሚታወቁት አምባ ገነኖች፤ የአቢይ አህመድን ዓይነት አስተሳሰብ እንደነበራቸው መገንዘብ ያስፈልጋል።

እንደ አንዳርጋቸው ጽጌ ዓይነቶች ብእጅ አዙር በገዛ ህዝባቸው ላይ ጉዳት ጭሪዎች መሆናቸው ጥቂቶች ልሂቃን ነገሩ ገብቶአቸው ደፍረው መናገር ጀምረዋል። አገርዋ ብትበተንም፤ ትግሬዎች እና አማሮች ብጂአግራፊያዊ ጉርብትና ነዋሪዎች ስለሆኑ አስተዋሊዎች የአማራ ምሁራን የህዝባቸውን የማንቃት ስራ በሰፊው ልይዙት ይገባል። ይኸ ለማድረግ የእነአንዳርጋቸው ጽጌና መሰሎቹ አስተሳሰብ ጸረ ጥቅማቸው መሆኑ ተገንዝበው፤ የኢትዮጵያ ደግ አሳቢ ልሂቃን ተገቢውን እርምጃ መውሰድ ግዴታቸው ይሆናል።

ትግራይ ህዝብ ላይ የተፈጸመው የዘር ማጥፋት ዘመቻ፤ ይባስ ብሎም የውጭ አገሮች ጦር ሰራዊት ብማሳተፍ፤ አንድነቱ አንዲጠናከር አርጎታል። ከንግዲህ ወዲህ ትግራይ የኢትዮጵያ አካል ሆና ትቀጥላለች ብሎ ማሰብ የዋህነት ብቻ ነው የሚሆኖው ። ቢኢሃደግ የተከለለው የፈደራል አስተዳደር በእነ አንዳርጋቸው ጽጌ መሰሎች ልሂቃን ግፊት ሞኙ አቢይ አህመድ ለማፍረሱ እየጣረ ነው። የኦሮሞ ህዝብ ድሮም ብጭቆና የኖረ ህዝብ ነው አሁን ደግሞ የራሱን የማስተዳደር መብቱ ሲነጠቅ እሰይ ብሎ የሚቀበለው አይሆንም። ስለዚህ ትግራይና አሮሞ ተባብረው በሚያደርጉት ግፊት ነው ለኢትዮጵያ መበታተን እውን የሚያደርገው፤

የኢትዮጵያ መበታተን ግን የሚይስደነግጥ ስይሆን ለቀርን አፍሪቃ የሚባለው ሁሉ እንዲያው ዘላቂ ሰላም የሚያመጣ ሊሆን ይችላል። ኢትዮጵያ የምትባል ሰፊ አገር በሰላም ተግዝታ አታውቅም ህዝቦችዋም ከድህነት ቀራሾ መውጣት አልቻሉም። በመበታተን፤ ነጻ ትግራይ፤ ነጻ ኦሮሞ፤ ነጻ አማራ ወዘተ አገራት ሲቋቋሙ ግን የበለጠ ዘላቂ ሰላም ለመምጣት ስለሚቻል፤ የህዝቦቻቸው ኑሮም በዛ መንጽር የእድገት ተስፋ ይኖረዋል። እንዲሁ ዓይነት ሁኔታ ለኤርትራና ሌሎች የቀርን አፍሪቃ አገራትም ጭምር ዘላቂ ሰላም ሊያስመጣ እንደሚችል ለመገመት አያዳግትም።

ለተፈጸመው አዘግናኝ የዘር ማጥፋት ዘመቻ እና በሰው በደረሰው እልቂት በሃላፊነት በፍርድ ቤት ስለሚጠየቁ ግለ ሰዎች በተመልከ ግን ለህግ ባለሞያዎች መተዉ መርጠናል።

በመጨረሻ፡ እዚህ ድርሰት ወስጥ የተጠቀሱ ሃሳቦች ሙሉን ያላቸው እንዳልሆኑ ግልጽ ነው ስለዚህ የታሪክ/የፖሊቲካ ምሁራን በስፋት ተመራምረው የሚያጠግብ መደምደምያዎች እንድያደርጉ ተስፋችን ነው። ለምሳሌ፡ በአጼ ምንሊክ መሪነት የተካሄደው የአድዋ ጦርነት ድል ያስገኙት አንድ የኤርትራ ተወላጅ ሰላይ ክትግራይ ሰራዊት በመተባበር ሁኖ ሳለ ሆን ተብሎ ታሪኩ አንዲቀበር ተደርገዋል የሚሉ አሉና ማጣራት ያስፈልግዋል። እንዲሁም፣ አጼ ቲድሮስ ከነ አካቴው የትግራይ ተወላጅ ናቸው ይባላል። ሊሆን ይችላል፣ ብምርምር የታገዘ ማስረጃ ባለመኖሩ።

ተፈጻሚ።